

Polsko-czeski Stephenson

przez Zbigniew Kluczkowski | 10 listopada, 2024

0 komentarzy

Po nieudanym eksperymencie z parowym ciągnikiem artyleryjskim projektu Cugnota armia przestała interesować się nowinkami technicznymi. Rynek cywilny był bardziej przychylny pojazdom, które nie wymagały obecności zwierząt pociągowych i dlatego też w pierwszych latach XIX wieku pojawiły się pierwsze „powozy parowe”, których próby (ku uciesze gapiów) odbywały się na ulicach ówczesnych miast. Były jednak ciężkie i niebezpieczne dla innych uczestników ruchu drogowego.

Marzeniem wielu konstruktorów był pojazd o niewielkich rozmiarach i stosunkowo prostej technice. Taki też był pierwszy „osobowy powóz parowy” na naszym kontynencie a jego twórcą był ... Józef Bożek, który pochodził z dzisiejszego Śląska Cieszyńskiego. Do dziś istnieje spór czy był on polskim czy też czeskim konstruktorem – co ma dla Nas (jako Polaków) i dla Czechów szczególne znaczenie, biorąc pod uwagę jego wynalazki – precyzyjne zegary, protezy dla weteranów aż po 3 – osobowy pojazd napędzany parą.

Józef Bożek

Źródło: alchetron.com

Większość wynalazków Bożka powstała w Pradze, gdzie przeniósł się w 1805 roku. To tam właśnie opracował mechanizm automatycznego warsztatu tkackiego, maszynę do czyszczenia luster i w/w protezy. Te ostatnie pozwalały weteranom na jazdę konną a protezy rąk były tak precyzyjne, że można było w nich utrzymać pióro. 10 lat później – 17 sierpnia 1815 roku, zaledwie kilka miesięcy po prezentacji wynalazku Stephensona, Bożek wyjechał swoim pojazdem na ulice Pragi wywołując tym samym sensację wśród gapiów.

Konstrukcja pojazdu była efektem praktyk u znanego profesora Franciszka Gerstnera – jednego z pionierów kolei żelaznej i autora wielu maszyn parowych. Jako, że pojazd miał być przeznaczony dla potrzeb rodziny, zastosowano lepsze materiały wykończeniowe – zarówno kierowca jak i dwóch pasażerów mogło wygodnie spocząć. „Przedział pasażerski” miał kształt litery „T”, gdzie prowadzący pojazd siedział z przodu a dwoje pasażerów z tyłu. Siedzenie kierowcy, co dziś dziwi, nie posiadało oparcia.

Podobne teksty: [Ciągnikiem na wojnę](#)

Za resorowanie pierwszego „samochodu osobowego” odpowiadały resory typu C – wtedy jeszcze nie znano resorów piórowych. Za skuteczne hamowanie – proste hamulce klockowe. Potężnych rozmiarów rura wydechowa odprowadzała spaliny prosto do góry, tuż za tylną kanapą. Układ kierowniczy był typowy dla powozów z tamtych czasów, stąd do zmiany kierunku wystarczyła „zwykła” dźwignia. Najważniejszym elementem oczywiście był napęd, który stanowił 2 – cylindrowy silnik parowy o przemysłowej konstrukcji.

Oryginalny pojazd

Źródło: alchetron.com

Zarówno palenisko jak i kociot znajdowały się w przedniej części i były nieco wysunięte przed przednią oś. Taki układ gwarantował rozsądne rozłożenie masy, co z pewnością wpłynęło na dobre prowadzenie. Nowoczesna maszyna parowa była tak skonstruowana, że pozwalała na szybki rozruch w każdych warunkach. Jedynym problemem był niewielki kociot, który pozwalał na najwyżej kilkanaście minut ciągłej jazdy z prędkością spacerującego człowieka. Choć napęd okazał się zbyt słaby, miał najważniejszą zaletę – po prostu działał.

Pojazd często był widywany na praskiej Stromovce, gdzie często odbywały się przejażdżki. Samochód, pomimo wąskich kół, zapewniał dobry komfort jazdy i ku uciesze wielu gapiów, ci chętnie korzystali z możliwości jazdy tym „piekielnym pojazdem”. W ciągu dwóch lat władze kilkakrotnie zakazywały Bożkowi używania jego wynalazku na ulicach Pragi, ale ten nadal wyjeżdżał nim nie bacząc na kolejne upomnienia. Ostatecznie pojazd zniknął z ulic Pragi w 1817 roku a Bożek poświęcił się dla rozwoju kolei i rozwijał swoją karierę naukową.

Współczesna kopia

Źródło: Youtube/Zabytkowa motoryzacja

Wynalazek z czasem został zapomniany. Bożek nie mógł znaleźć sponsora, który wyłożyłby pieniądze na rozwój jego pomysłu. W 1817 roku swój model maszyny parowej „przeszczepił” do małej todzi. Wynalazek, a jakże, działał choć tódt nie była „demonem prędkości”. Łódź również nie znalazła uznania wśród potencjalnych sponsorów a jedynie była podziwiana przez gapiów. Dopiero w potowie XIX wieku maszyna parowa znalazła zastosowanie w transporcie śródlądowym, choć mogła prawie 30 lat wcześniej. Nieśteży konstruktor za życia nie zyskał należnego mu uznania.

Podobne teksty: [„Samo OC poproszę” - czyli historia ubezpieczeń samochodowych](#)

Bożek zmarł 21 października 1835 roku. Przez ostatnie lata życia żył skromnie i stronił od ludzi. Nikt nie interesował się losem pioniera, który 20 lat wcześniej był podziwiany przez tysiące ludzi. W ostatnich miesiącach życia lekarze mylnie leczyli go na zatrucie żółądka, tymczasem cierpiął on na postępujące zapalenie płuc. Bożek zmarł w wyniku powikłań związanych z tą chorobą i na ponad wiek został zapomniany. Dopiero 100 lat później zyskał należną mu sławę a przyczyniła się do tego literatura i film.

Wielu czeskich uczonych uważa go za „ojca czeskiej myśli technicznej”. Nakręcono o nim film fabularny i dokumentalny. W Polsce znalazł się w utworach literackich Zofii Kossak i Gustawa Morcinka. Polacy dopiero odkrywają jego postać – był on człowiekiem niezwykłym, któremu należy się pamięć i zaszczytne miejsce na kartach historii (nie tylko) motoryzacji. To on pierwszy dał nam namiastkę samochodu osobowego, przy której pomysł Cugnota był „zwykłym” ciągnikiem. Jego pojazd nie przetrwał do czasów obecnych, ale istnieje dokładna replika.

Visited 6 times, 1 visit(s) today

Kategoria: Historyczne wpisy Tagi: FranciszekGerstner , JozefBozek , napędparowy , pierwszypojazdosobowy , pioniermotoryzacji

Nawigacja wpisu

← Zwłoka(i) w bezpieczeństwie

Lewarek i Floryda →

Dodaj komentarz

Twój adres email nie zostanie opublikowany. Wymagane pola są oznaczone *

Komentarz *

Nazwa *

Adres email *

Witryna internetowa

☐

Zapamiętaj moje dane w tej przeglądarce podczas pisania kolejnych komentarzy.

Dodaj komentarz

[f](#) [ig](#) [in](#) [x](#)

Wyszukiwarka:

Szukaj

Pogoda:

Łódź

Teraz, 05 sierpnia, 17:00, Środa

38°C

11 km/h

0 mm

Jakość powietrza

źródło: AIRLY

Dobra

PM 2.5: 113%

PM 10: 43%

Dziś

38°C

Jutro

32°C

Godzina po godzinie ▶

Na 16 dni ▶

twojapogoda.pl

Wyszukuj według kalendarza:

sierpień 2026						
P	W	Ś	C	P	S	N
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						
« lip						

Najnowsze na Youtube:

Popularne na Facebook:

Historia z kołem w tle - historyczny motoblog

o historii 2-tych teren

25.07.2026 Srebrny gołąb I

#historiazkołemwtle

Skuter marki Mitsubishi z serii „Silver Pigeon” pozwolił dawnemu producentowi samolotów wznowić produkcję. Czy jedna z wielu wersji tego skutera „czegoś” Wam nie przypomina? Podpowiedz - pewnej włoskiej maszyny w nietypowej wersji wyposażenia.

#Mitsubishi #skuter #Vespa #SilverPigeon

... Wyświetl więcej

Najnowszy wpis na X:

Historia z kołem w tle

@blog_hzkwt · Obserwuj

02-08-2026 Gdy Syrena jest za mała | #historiazkołemwtle

Syrena Mikrobus to przodek dzisiejszych MPV i kombiwanów. W środku 7 miejsc, możliwy napęd od Wartburga i niepewna przyszłość - pomimo zainteresowania ze strony mediów i przyszłych klientów. Czołósć

youtube.com

Gdy Syrena jest za mała

3:38 PM · 2 sie 2026

1

Odpowiedz

Skopi...

Przeczytaj więcej w serwisie X

Komentarze:

Stefan Bandera - Reklama motoryzacyjna wczoraj i dziś – od Wintona po najnowsze produkcje

StałyCzytelnik - Syn Forda

Najczęściej czytane:

Reklama motoryzacyjna wczoraj i dziś – od...

Wynalazki z Via Abetone 4

Polskie przedwojenne motocykle od A do Z

Dawno temu na CPN-ie, czyli ile paliwa na 100 km...

Syn Forda

Tagi:

AlfaRomeo (12) Audi (7) Bentley (9) BMW (23) Bugatti (14) Cadillac (7) cechy-marki (43) cennyceści (7) Chrysler (7) Citro-en (10) Daihatsu (12) DNAMarki (36) felieton (71) Ferrari (18) Fiat (26) Ford (16) Formula1 (7) Jaguar (6) kierowcywyscigowi (17) kitcar (7) Lancia (7) Mercedes (24) MG (6) napędelektryczny (6) napędparowy (6) Nissan (11) normyspalin (6) Opel (8) Packard (6) Peugeot (14) plebiscyt (6) pojazdy-elektryczne (10) pojazdyrekordowe (11) po-jazdywojskowe (12) Porsche (13) pracowni-e-karoseryjne (8) projektancisamochodów (17) prototypy (13) reklama (8) rekordy-prędkości (11) Renault (13) RollsRoyce (6) SUV (9) Toyota (11) Volvo (7)

Liczba wyświetleń: 13 919

Wszystkie wpisy: 538

Historia z kołem w tle © 2014-2026

Projekt i wykonanie: Zbigniew Kluczkowski

Iconic One Theme | Powered by Wordpress